

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 2000
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ - ΕΚΘΕΣΗ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Μια σημαντική πρόκληση στο ξεκίνημα του 21^{ου} αιώνα είναι με ποιον τρόπο θα διαφυλαχθούν τα ιδανικά της ειρήνης, της ελευθερίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης. Η απάντηση είναι: κατάλληλη αγωγή και παιδεία. Το ίδιο ισχύει για τα ηθικά διλήμματα που θέτει η ασύλληπτη επιστημονική πρόοδος (κλωνοποίηση, παραγωγή ανθρώπινων εμβρύων, μεταλλαγμένα προϊόντα, οικολογικές καταστροφές κ.ά.). Το κράτος πρόσφερε ως τώρα *εκπαίδευση*, και λιγότερο *παιδεία*. Η ευρύτερη καλλιέργεια είναι προσωπική κατάκτηση που απαιτεί θυσίες. Η δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση μετατοπίζει το κέντρο βάρους από το κράτος στο άτομο, το οποίο οφείλει να έρθει σε επαφή με πολλούς τομείς γνώσης σε διάφορες μορφές της. Η μετάβαση από την τοπική στην παγκόσμια κοινωνία προϋποθέτει γλωσσομάθεια, ανοχή στη διαφορετικότητα και στον πολυπολιτισμό, πνεύμα συνεργασίας και συναδέλφωσης στο «παγκόσμιο χωριό», στο οποίο έχει μεταβληθεί ο πλανήτης μας. Και εδώ στην Ελλάδα έχουν γίνει ορατές οι πολλαπλές όψεις της παγκοσμιοποίησης στην κοινωνιολογική και οικονομική εκδοχή της. Τα όρια των εθνικών κρατών, στην παραδοσιακή μορφή τους, εξαλείφονται, καθώς διακινούνται εκατομμύρια άνθρωποι, αγαθά και ιδέες με απίστευτη ταχύτητα. Η εμμονή όμως στα οικονομικά συμφέροντα και στους κανόνες της ελεύθερης αγοράς, η επιβολή του καταναλωτικού προτύπου της αφθονίας, το διευρυνόμενο χάσμα ανάμεσα στα φτωχά και στα πλούσια κράτη, η κρίση της δημοκρατικής συμμετοχής και του κράτους πρόνοιας, η κοινωνική περιθωριοποίηση και ο αποκλεισμός και τόσα άλλα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κόσμος δημιουργούν κλίμα ανησυχίας για το μέλλον.

Η αισιοδοξία για την πορεία του κόσμου κατά την τρίτη χιλιετία μπορεί να προκύψει από τον επαναπροσδιορισμό του ρόλου και της αποστολής της εκπαίδευσης. Το παλιό μοντέλο που ισχύει ακόμη στην Ελλάδα και το οποίο στηρίζεται σε ποσοτικά κριτήρια (συσσώρευση γνώσεων στο παραδοσιακό γνωσιοκεντρικό σχολείο) πρέπει να αντικατασταθεί από ποιοτικά κριτήρια. Η απλή παροχή γνώσεων δεν ωφελεί πια. Οι μαθητές και οι φοιτητές, όπως και κάθε άνθρωπος, πρέπει να μάθουν να αξιοποιούν τις ευκαιρίες για μάθηση, που τους δίνονται σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους.

Στην έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής της UNESCO για την εκπαίδευση στον 21^ο αιώνα τονίζεται ότι η δια βίου εκπαίδευση πρέπει να στηρίζεται στους παρακάτω τέσσερις πυλώνες, που αποτελούν διαφορετικά είδη μάθησης: *1. Μαθαίνω πώς να*

αποκτώ τη γνώση, συνδυάζοντας ικανοποιητικά μια ευρύτατη γενική παιδεία με τη δυνατότητα εμβάθυνσης σε ορισμένα θέματα. 2. *Μαθαίνω να ενεργώ* με τέτοιο τρόπο, ώστε να αποκτώ όχι μόνο επαγγελματική κατάρτιση αλλά και γενικότερα τη δυνατότητα να αντιμετωπίζω διάφορες καταστάσεις και να εργάζομαι αρμονικά σε ομάδες. 3. *Μαθαίνω να συμβιώνω*, κατανοώντας τους άλλους και έχοντας επίγνωση των κοινωνικών αλληλεξαρτήσεων -συμβάλλοντας στην πραγματοποίηση κοινών δράσεων και στη διευθέτηση των συγκρούσεων-, με σεβασμό στις αξίες του πλουραλισμού, της αμοιβαίας κατανόησης και της ειρήνης. 4. *Μαθαίνω να ζω με τέτοιο τρόπο, ώστε να αναπτύσσω την προσωπικότητά μου* και να μπορώ να ενεργώ με μεγαλύτερη αυτονομία και περισσότερη κρίση και προσωπική υπευθυνότητα. Για το λόγο αυτόν η εκπαίδευση δεν πρέπει να παραμελεί την ανάπτυξη των ατομικών δυνατοτήτων, τη μνήμη, τη λογική κρίση, την αίσθηση του ωραίου, τις φυσικές ικανότητες του ατόμου και τη δεξιότητα της επικοινωνίας, με παράλληλη ευαισθησία στη χρήση της μητρικής γλώσσας.

(Κείμενο από τον ημερήσιο τύπο).

A. Το παραπάνω άρθρο δημοσιεύθηκε πρόσφατα σε εφημερίδα. Να παρουσιάσετε στην τάξη σας το περιεχόμενο του άρθρου αυτού με μια περίληψη 100 - 120 λέξεων.

Μονάδες 25

Απ.:

Ο αρθρογράφος τονίζει τη σημασία της παιδείας και προσδιορίζει ποιο θα πρέπει να είναι το περιεχόμενο της εκπαίδευσης στον επόμενο αιώνα. Αφού προβάλλει τη σημασία της παιδείας για τη διαφύλαξη των ιδανικών και την άρση των προβλημάτων από την επιστημονική εξέλιξη, διαπιστώνει την υστέρηση του παρόντος συστήματος στον τομέα αυτό. Την ευθύνη βέβαια για την παιδεία του χρειάζεται να αναλάβει δια βίου το ίδιο το άτομο αξιοποιώντας όλες τις ευκαιρίες για μάθηση. Σ' αυτό θα συμβάλλει μια ποιοτικότερα προσδιορισμένη εκπαίδευση που θα στηρίζεται στην απόκτηση γενικών και ειδικών γνώσεων, στην ομαδική δράση μέσω της αμοιβαίας κατανόησης και στην πολυδιάστατη ανάπτυξη της προσωπικότητας.

B1. Με ποια νοηματική σχέση συνδέονται μεταξύ τους η πρώτη και η δεύτερη παράγραφος του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 5

Απ.:

Η σύνδεση της πρώτης με τη δεύτερη § γίνεται με σχέση επεξήγησης (διασάφησης) όπου η δεύτερη συμπληρώνει το νόημα της πρώτης.

Πιο συγκεκριμένα, στην 1^η § αναλύονται τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζει η σύγχρονη κοινωνία (ανάγκη διαφύλαξης ειρήνης, ελευθερίας, κοινωνικής

δικαιοσύνης, ηθικά διλήμματα λόγω της επιστημονικής προόδου, προβλήματα λόγω της παγκοσμιοποίησης) και διατυπώνεται η προτεινόμενη λύση:

Έμφαση στη δια βίου παιδεία του ατόμου σε αντίθεση προς ό,τι συνέβαινε ως σήμερα.

Αυτή η θέση επεξηγείται και συμπληρώνεται με την επόμενη παράγραφο, όπου αναλυτικότερα :

→ σε ό,τι αφορά στην παιδεία του ατόμου, δηλώνεται πως έμφαση χρειάζεται να δοθεί στη δυνατότητα του ανθρώπου να αξιοποιεί τις ευκαιρίες που του δίνονται σε όλη τη διάρκεια της ζωής του.

→ σε ό,τι σχετίζεται με το παλιό σύστημα, αναφέρεται ότι χρειάζεται να πάψει να στηρίζεται σε ποσοτικά κριτήρια (συσσώρευση γνώσεων στο παραδοσιακό γνωσιοκεντρικό σχολείο) και ν' αντικατασταθεί το παλιό μοντέλο από ποιοτικά κριτήρια.

B2. Να αναλύσετε τη δομή της τελευταίας παραγράφου, (δομικά στοιχεία / μέρη, τρόπος / μέθοδος ανάπτυξης).

Μονάδες 5

Απ.:

Θεματική περίοδος: «Στην έκθεση ...διαφορετικά είδη μάθησης».

Η παράγραφος αποτελεί τυπικό δείγμα διάταξης των λεπτομερειών με την τεχνική της διαίρεσης και αναφέρεται στις μορφές της εκπαίδευσης. Η σύνδεση των λεπτομερειών γίνεται με τρόπο απαριθμητικό, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συνοχή του κειμένου.

Κατακλείδα: «Για το λόγο αυτόν...της μητρικής γλώσσας».

B3. "Η μετάβαση, από την τοπική, στην παγκόσμια κοινωνία απαιτεί..."

- α) μόνο την εκμάθηση της μητρικής γλώσσας**
- β) ανεξαρτησία και αυτονομία δράσης**
- γ) αποδοχή κάθε κοινωνικής και πολιτισμικής ιδιαιτερότητας**
- δ) καλλιέργεια τοπικιστικού πνεύματος**

Ποια από τις παραπάνω φράσεις (α, β, γ, δ) συμπληρώνει σωστά, σύμφωνα με το κείμενο, το νόημα της πρότασης που σας δίνεται; Να τη γράψετε στο τετράδιό σας και να αιτιολογήσετε με συντομία την επιλογή σας.

Μονάδες 5

Απ. :

Σωστή απάντηση → γ

Εκατομμύρια άνθρωποι, αγαθά και ιδέες διακινούνται πλέον ελεύθερα λόγω της εξάλειψης των ορίων των εθνικών κρατών. Η παγκοσμιοποίηση έχει πολλαπλές κοινωνιολογικές και οικονομικές όψεις, κυρίως αρνητικές (σύμφωνα με το κείμενο), οι οποίες, επειδή απειλούν με ομοιομορφία και τυποποίηση του βίου, καθιστούν αναπόφευκτη την κοινή δράση και τη διευθέτηση των συγκρούσεων. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι ο σεβασμός στις αξίες του πλουραλισμού και της αμοιβαίας κατανόησης ατόμων και εθνών. Η ανοχή κάθε ιδιαιτερότητας αναδεικνύεται σε αναγκαίο όρο γόνιμης επικοινωνίας, σύνθεσης και τελικά προόδου.

B4. Να αποδώσετε σε 5-6 σειρές το νόημα της παρακάτω φράσης του κειμένου:

"Το κράτος πρόσφερε ως τώρα εκπαίδευση και λιγότερο παιδεία".

Μονάδες 5

Απ.:

Η οργανωμένη πολιτεία τα τελευταία χρόνια, στο πλαίσιο της συστηματικής αγωγής των νέων, δίνει περισσότερη έμφαση στην πληθωριστική παροχή γνώσεων με στόχο την εξειδίκευση και την αξιοποίησή της στον επαγγελματικό τομέα. Εύλογα, λοιπόν, δεν αποτελεί πρώτη προτεραιότητα η παιδεία, δηλαδή η ουσιαστική μόρφωση, η ανάπτυξη ηθικοπνευματικών προσωπικοτήτων που θα είναι συνάμα φορείς κοινωνικοπολιτικών και πολιτιστικών αξιών.

B5. Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

συμμετοχή, τοπική, ταχύτητα, αφθονία, υπευθυνότητα.

Μονάδες 5

Απ.:

συμμετοχή ≠ αποχή, αδράνεια, αποστασιοποίηση

τοπική ≠ παγκόσμια, διεθνής

ταχύτητα ≠ βραδύτητα

αφθονία ≠ έλλειψη, ανεπάρκεια, στέρηση, ένδεια

υπευθυνότητα ≠ ανευθυνότητα

Γ. Τώρα που έφτασε η στιγμή της αποφοίτησής σας από το Λύκειο, αξιοποιώντας τις εμπειρίες της σχολικής σας ζωής, να γράψετε μια επιστολή προς τον Υπουργό Παιδείας, στην οποία να διατυπώνετε τεκμηριωμένα τις απόψεις σας για τις αλλαγές που θα θέλατε να γίνουν στο σχολείο, προκειμένου

αυτό να ανταποκρίνεται αποτελεσματικότερα στις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας (500 - 600 λέξεις).

Μονάδες 50

Απ.:

Οδηγία: Με δεδομένο ότι το κείμενο απευθύνεται στον Υπουργό Παιδείας και εκφράζει την προσωπική άποψη του κάθε μαθητή, επιβάλλεται η χρήση μιας τυπικής εισαγωγής που πρέπει να έχει μια επιστολή που απευθύνεται σε κάποιο σημαντικό πρόσωπο (όπως χρήση κλητικής προσφώνησης – «Κύριε Υπουργέ» -, χρήση Α΄ενικού προσώπου). Το κείμενο, ωστόσο, που ζητείται από τους μαθητές, δεν παύει να είναι κείμενο πειθούς, εφόσον ο τύπος της συγκεκριμένης επιστολής ικανοποιεί μια συγκεκριμένη επικοινωνιακή ανάγκη, την πρόταση αλλαγών από την πλευρά του μαθητή και την αντίστοιχη αιτιολόγησή τους (τον ίδιο επικοινωνιακό στόχο θα μπορούσε να έχει μια συνέντευξη ή ένα υπόμνημα ή μια επιστημονική εισήγηση ή μια δημοσιογραφική έρευνα ή ένα δοκίμιο).

➤ **Τυπικό δείγμα αρχής («προλόγου») μιας επιστολής:**

Κύριε Υπουργέ,

όντας κι εγώ ένας από τους χιλιάδες νέους που βρίσκονται στο κατώφλι της ένταξης στον ευρύτερο κοινωνικό, πολιτικό και επαγγελματικό στίβο, και επιχειρώντας μιας αποτίμηση της προσφοράς του ελληνικού σχολείου στην παραπάνω διαδικασία, θα πρότεινα μια σειρά από βασικές, κατά τη γνώμη μου, αλλαγές.

Κύριο Μέρος:

* Μεταβατική περίοδος ή παράγραφος:

Οι όποιες αλλαγές επιβάλλονται από τις νέες κοινωνικές αναγκαιότητες και αποτελούν συνάρτηση των πιέσεων που ασκεί η κοινή γνώμη στην πολιτεία και, φυσικά, της εκάστοτε πολιτικής βούλησης που θα τις θεσμοθετήσει.

* Πρώτη Θεματική Περίοδος: **Βελτίωση της ποιότητας του περιεχομένου των σχολικών προγραμμάτων.**

→ *Τι εννοούμε μ' αυτό;*

- Εισαγωγή θεωρητικών μαθημάτων με περιεχόμενο άμεσης πρακτικά χρησιμότητας (περιβαλλοντική εκπαίδευση, καταναλωτική αγωγή, υγεία και διατροφή, κοινωνιολογικές προσεγγίσεις σοβαρών φαινομένων, κατάργηση των γενικόλογων εισαγωγών σε ορισμένα μαθήματα).
- Εισαγωγή πληροφορικής σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

- Εισαγωγή εργαστηριακών εφαρμογών στα μαθήματα της φυσικής, της χημείας, της βιολογίας σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

→ Σε τι εξυπηρετούν οι συγκεκριμένες αλλαγές;

- Στο περιεχόμενο των θεωρητικών μαθημάτων ο μαθητής να μπορεί να αποκωδικοποιεί με μεγαλύτερη ακρίβεια τον κόσμο του και να συνθέτει εκφραζόμενος πρωτότυπα...
- Η εξοικείωση με τα νέα συστήματα επικοινωνίας (εύκολη πρόσβαση στη γνώση, μέσω του διαδικτύου, γρήγορη πρόσληψη και επιλογή γνωστικών αντικειμένων, αποτελεσματικότερη επεξεργασία δεδομένων και σύνθεση).
- Οι εργαστηριακές εφαρμογές βοηθούν τους μαθητές να αντιληφθούν εποπτικά τη λειτουργία των φυσικών πραγμάτων και μέσα από το πείραμα και την παρατήρηση να οργανώνουν και να εδραιώνουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τη θεωρητική γνώση.

*** Δεύτερη Θεματική Περίοδος: Αναβάθμιση υλικοτεχνικής υποδομής .**

→ Τι εννοούμε μ' αυτό;

- Καλύτερα κτήρια
- Οργάνωση βιβλιοθηκών (ηλεκτρονική βιβλιοθήκη)
- Σύγχρονες αθλητικές εγκαταστάσεις
- Κατάλληλα εξοπλισμένα εργαστήρια
- Χώροι εκδηλώσεων
- Ανάπτυξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων (θεατρικές παραστάσεις, βιβλιοπαρουσιάσεις, κινηματογραφικές προβολές, συναυλίες...)
- Μείωση των πληθυσμιακών μεγεθών σε κάθε τμήμα της τάξης.

→ Γιατί αποτελεί επιτακτική ανάγκη;

- Τα καλύτερα κτήρια σημαίνουν πιο εκλεπτυσμένο περιβάλλον, καλύτερη ψυχική διάθεση.
- Πρόσβαση στη βιβλιογραφία, εθισμός στην ερευνητική διαδικασία, εξοικείωση με τον τρόπο λειτουργίας ενός αναγνωστηρίου.
- Σωματική άσκηση, ανάπτυξη γνήσιου φίλαθλου πνεύματος.
- Εποπτική αντίληψη της λειτουργίας των φυσικών φαινομένων.
- Διαμόρφωση αισθητικής αγωγής, ποιότητα ζωής.
- Αμεσότερη επικοινωνία, ενεργητικότερη συμμετοχή στη διαδικασία της μάθησης, επανατροφοδότηση της επικοινωνίας.

*** Τρίτη Θεματική Περίοδος: Επαναπροσδιορισμός του ρόλου του εκπαιδευτικού.**

→ Τι εννοούμε μ' αυτό;

- Συνεχής επιμόρφωση, προσαρμογή στα νέα δεδομένα .
- Οικονομική αναβάθμιση του κλάδου των εκπαιδευτικών.

→ Γιατί αποτελεί επιτακτική ανάγκη;

- Εξοικείωση με τις νέες παιδαγωγικές μεθόδους, ενημέρωση για τις προόδους στο χώρο των συναφών με το αντικείμενο του εκπαιδευτικού επιστημών, συνεπής άσκηση του εκπαιδευτικού έργου σ' έναν κόσμο που διαρκώς εξελίσσεται .
- Απερίσπαστη ενασχόληση του εκπαιδευτικού με το διδακτικό και παιδαγωγικό του έργο στα πλαίσια της προοπτικής και ενός ολόημερου σχολείου.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Εάν κάποιος μαθητής έχει αναφερθεί στις ιδιαιτερότητες της υπάρχουσας μεταρρύθμισης και προτείνει συγκεκριμένες τροποποιήσεις (όπως π.χ. μείωση εξεταζόμενων μαθημάτων στη Β' και Γ' Λυκείου, αλλαγές στον τρόπο υπολογισμού των μορίων κλπ.) η απάντησή του κανονικά θα πρέπει να θεωρηθεί ορθή.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Το κείμενο που δόθηκε παρουσιάζει τις παρακάτω δυσκολίες:

α. Δεν αποσαφηνίζεται η ταυτότητά του (άρθρο, επιφυλλίδα κτλ.).

β. Απαιτεί αυξημένη αφαιρετική ικανότητα λόγω της πυκνότητας του ύφους και του περιεχομένου.

γ. Δεν έχει αλληλουχία νοήματος (ιδίως στην 1^η §) καθώς διαπλέκονται ποικίλες έννοιες.

Ως εκ τούτου καθίσταται μάλλον δυσχερής η εξαγωγή περίληψης.